

ТРЕТА НАЦИОНАЛНА
НАУЧНА КОНФЕРЕНЦИЯ

**ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВОТО
ПРЕЗ ПОГЛЕДА НА
МЛАДИТЕ ХОРА –
ВЪЗМОЖНОСТИ И МЕЧТИ III**

СБОРНИК С ДОКЛАДИ

ПЛОВДИВ,
18 – 20 юни 2025 г.

**НАЦИОНАЛНА НАУЧНА КОНФЕРЕНЦИЯ
ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВОТО ПРЕЗ ПОГЛЕДА НА
МЛАДИТЕ ХОРА – ВЪЗМОЖНОСТИ И МЕЧТИ III**

18-20 юни 2025 г., град Пловдив

СБОРНИК С ДОКЛАДИ

Издателство Агенция ОЗОН
2025

Издателство Агенция ОЗОН
ISSN 3033-0874 (мека подвързия)
ISSN 3033-0882 (pdf)

рецензенти:

доц. д-р Офелия Кънева
проф. д-р Спартак Керемидчиев
доц. д-р Юлиана Василева

дизайн: Надежда Иванова
редактор: Симона Маринова

Издателство Агенция ОЗОН
www.agency-ozon.com
София, 2025

НАЦИОНАЛНА НАУЧНА КОНФЕРЕНЦИЯ

**ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВОТО
ПРЕЗ ПОГЛЕДА НА
МЛАДИТЕ ХОРА –
ВЪЗМОЖНОСТИ И МЕЧТИ III**

СБОРНИК С ДОКЛАДИ

18-20 юни 2025 г., град Пловдив

СЪДЪРЖАНИЕ

- 10 За границите и тяхното преодоляване**
проф. д-р Спартак Керемидчиев
- 14 Бъдещето на икономиката носи ученическа раница**
доц. д-р Офелия Кънева
- 28 „ЕкоТур Белене“ ООД**
Владимир Стойков
Антонио Ангелов
Янислав Дончев
- 42 Предприемаческите казуси в обучението
по география и икономика в профилираната
подготовка 11- 12 клас**
Ели Стойкова
- 52 Здраве, екология и предприемачество в училище**
Йордан Вълев
Константин Пехливанов
Никола Топалов
- 66 Социално предприемачество и устойчиво развитие**
Карина Атанасова
Любомир Панчев
- 71 Производство на натурален орехов тахан**
Елена Луканова
- 84 Иновативно приложение „SKINALYZE“**
Пепа Асенова
Екатерина Баракова

- 96 Мобилно приложение „PAWSOS“**
Петко Синапов
Ивайла Делчева
Селин Сали
- 103 Туристическа агенция „Еко тур“ ООД**
Мария Малинова
Стефан Митев
- 109 Абонаментни кутии с автентични български продукти**
Леонид Леонидов
Мария Марашлиева
- 116 „ReGlow“ – автомати за рециклиране**
Анна-Мария Неделева
Николай Кучков
- 121 „Cashfluence Z“ – бизнесът, парите и влиянието им върху новото поколение**
Яна Сурова
- 128 Игра – „Инвестиционен мениджър“**
Хава Бинева
- 131 „Young success“ – платформа за млади иноватори**
Мартин Малчев
- 142 „Тайният клиенти“**
Александра Пашова

- 148 Арт-терапевтичен център „Магнолия“**
Божидара Дондукова
- 152 Академия „Страст и Талант“**
Юри Мечев
- 158 „EG STUDIO“**
Емил Германов
- 167 Иновативна платформа за симулационно счетоводно обучение с изкуствен интелект**
Пламена Кожухарова
- 172 Платформа за виртуални събития**
Веселина Станева
- 176 Металообразуващо предприятие „Булхим АД“**
Кристиан Ставрев
- 179 Модна марка „REVIVE“ – социална кауза, превърната в устойчив бизнес модел**
София Скила
Нина Ганева
Вълена Делева
- 189 Аквапоника с шарани – екологично решение за рибовъдство и напояване на земеделски култури**
Калояна Андреева
Жасмина Желева
Златина Георгиева
- 200 Хотел за домашни любимци „Пухкав Лукс“**
Анелия Георгиева
Жулиета Тодорова
Стилияна Анастасова

- 210 Финансиране и инвестиции за млади предприемачи**
Александър Симеонов
- 220 „Еко Пулс“ – ритъмът на природата**
Рафаела Генкова
- 225 Финансиране и инвестиции за младите предприемачи**
Анастасия Николова

БЪДЕЩЕТО НА ИКОНОМИКАТА НОСИ УЧЕНИЧЕСКА РАНИЦА

доц. д-р Офелия Кънева, Варненски свободен университет

THE FUTURE OF THE ECONOMY WEARS A SCHOOL BACKPACK

Assoc. Prof. PhD. Ophelia Kaneva, Varna Free University

Резюме: Традиционно икономиката разглежда децата предимно като обект на разходи за семейството и държавата. Настоящата статия предлага алтернативен поглед, като анализира децата не само като стратегическа инвестиция, а и ключов фактор за устойчиво икономическо развитие. Един от мотивите за това е системният подход, който младите хора демонстрират по време на провеждането на национални научни конференции за ученици „Предприемачеството през погледа на младите хора – възможности и мечти“.

Чрез представянето на добри практики, анализ на научни доклади на ученици, както и преглед на теоретични модели, настоящата разработка разглежда основните направления, в които децата влияят върху икономическите процеси: формиране на човешки капитал, труд, роля в иновационните екосистеми, потребителско поведение, социална отговорност. Специален акцент е поставен върху чувствителността на младите хора към намаляване на икономическите неравенства. Предлагат се размисли върху ползите от интегриране на детската перспектива в националните и международни икономически стратегии.

Abstract: *Traditionally, economics views children primarily as an expense for families and the state. This article offers an alternative perspective, analyzing children not only as a strategic investment,*

but also as a key factor for sustainable economic development. One of the reasons for this is the systematic approach demonstrated by young people during national scientific conferences for students entitled „Entrepreneurship through the eyes of young people – opportunities and dreams.“

Through the presentation of good practices, analysis of students' scientific reports, and a review of theoretical models, this study examines the main areas in which children influence economic processes: human capital formation, labor, role in innovation ecosystems, consumer behavior, and social responsibility.

Special emphasis is placed on young people's sensitivity to reducing economic inequalities. Reflections are offered on the benefits of integrating children's perspectives into national and international economic strategies.

Ключови думи: деца, икономика, устойчиво развитие, социална отговорност, икономически неравенства

Keywords: children, economy, sustainable development, social responsibility, economic inequalities

ВЪВЕДЕНИЕ

Малцина икономисти разсъждават върху ролята на децата в икономическото развитие. Най-смелите от тях, например Тиодор Шулц или Лорънс Съмърс, вярват в икономическата сила на младите хора. И докато Шулц предлага да признаем децата като активни участници в контекста на платения и неплатения им труд - като работата им в домакинството, например (Schultz, T. W., 1973), а Съмърс репликира Кейнс, че не е ефективно да се грижим за внуците си, ако не признаем децата си (Summers, L. H., 2013), десетки деца в икономически училища в България заявяват себе си като инициатори на икономически действия, като предприемачи, като управленци, като изпълнители. Много от тях дори успяват да реализират ученическите си идеи докато са още в гимназията – с помощта на учители, на родители, на местни инкубатори. И ако всичко това може

сравнително лесно да бъде проследено публично – чрез ученически конференции, олимпиади, отчети на бизнес-центрове и прочее, е релевантно да се зададе въпросът защо изследователите изостават в анализите си над икономическия потенциал и възможност у децата? Актуалността на темата не би могла да бъде по-чувствителна в динамичната реалност на XXI век, нарастващите предизвикателства пред икономическите неравенства, балансираността на човешките ресурси и демографските предизвикателства.

В духа на недоволството от вниманието над децата в икономическите среди, бързо може да се обобщи, че научни трудове, посветени на темата са откъслечни и по-скоро екзотични за стопанската наука. Същевременно, експлоатацията на детски труд не е иновация и често отъждествяваните като неморални дейности, обвързани с полагане на труд от деца, са заклеиявани мощно на национално и на международно ниво. И все пак, подобни политически и практически феномени доказват, че децата участват и са фактор в икономическите процеси, дори при най-базисни сравнения. И това е още един мотив за недоволство към изследователите на икономически възможности в пренебрегването им на децата.

Настоящата разработка има за цел не само да критикува, но да осветли възможни празноти и да направи опит за допълване на знанията в областта на икономиката по отношение на участието на деца и млади хора.

ТРАДИЦИИ И НОВОСТИ

В икономическата теория децата дълго време са разглеждани главно като обекти на разходи и като пасивни субекти без икономическа активност или влияние. Класическите модели, основани на теорията на човешкия капитал, разглеждат инвестициите в образованието и здравето на децата като разходи с бъдеща възвръщаемост, но без активно участие на самите деца в икономическите процеси (Becker, G. S., 1964). В този контекст

децата са третираны предимно като „бъдещи работници“, а не като настоящи икономически агенти (Cigno, A., 1991).

Трудът на деца в традиционен смисъл е обект на широко регулиране и най-често забранен. Много икономически анализи по темата са фокусирани върху социалните и икономически последици от детския труд, гледан като проблем, а не като форма на участие (International Labour Organization, 2017), или като възможност. Всичко това подчертава широкото възприемане на децата като несамостоятелни и зависими, не само, но най-вече в икономически прочит.

С набиране на популярност на междудисциплинарните подходи в науката започват и промените в тази перспектива, като се наблюдава признаване на децата с икономическо присъствие. Забелязваме това най-вече в маркетинговите среди, отчитащи предпочитанията и поведението на децата, с което и признават влиянието им в икономиката. Вече в XXI век се развива поколенческата перспектива на Джеймс и Джеймс, която подчертава, че децата имат собствени систематични предпочитания, различаващи се от тези на възрастните, и че техният глас трябва да бъде чул в изследванията и политиките, които ги засягат (James, A., & James, A. L., 2008). В своите проучвания Джеймс МкНийл показва, че децата имат значимо влияние върху потребителските решения на семейството и пазара, особено в сферата на потребителските стоки и медии (McNeal, J. U., 1999). И, безспорно за съвремието, с развитието на дигиталната икономика и социалните медии, ролята на децата и младите хора като създатели на съдържание и дори като предприемачи, става все по-значима (Livingstone, S., 2017).

Никой в съвремието не оспорва нито политически, нито социално-икономически, че инвестициите в детството, както самият Джеймс Хекман пише, не само подготвят бъдещите работници, но и развиват умения като креативност, предприемаческо мислене и социална отговорност, които са ключови за

иновациите и устойчивото икономическо развитие. Те формират човешкия капитал (Heckman, J. J., 2006).

И в последващи размисли, Бери Мейол обобщава, че тази нова икономическа перспектива разглежда децата като социални актьори, които могат и трябва да бъдат включени в икономическите анализи и политики (Mayall, B., 2002).

ДЕЦА, НО В ИКОНОМИЧЕСКИ КОНТЕКСТ

В икономическата литература „деца“ се разглеждат по различни начини в зависимост от изследователския фокус и методологическите подходи.

В традиционния подход на Бекер и Хекман, както вече се уточни, детството се асоциира с периода на зависимост, когато индивидите не участват активно в производствения процес и не притежават икономическа автономия. Децата са обекти на инвестиции от страна на семейството и обществото, като вложените ресурси (образование, здравеопазване, социални услуги), се възприемат като капиталови разходи с цел постигане на бъдеща икономическа възвръщаемост.

В съвременните интерпретации на Алисън Джеймс и Алън Праут например, погледът се разширява с акцент върху признаването на децата като участници с права и способности да влияят на икономическите процеси (James, A. & Prout, A., 2003). Така децата придобиват качествата на активни агенти чрез потребление, вложени усилия, участие в иновативни и творчески дейности и заявено мнение.

В контекста на политическата икономика, децата се дефинират и според възрастовите групи. Международната организация на труда (МОТ) въвежда разграничаване на категории, за да насърчи възможностите за трудова дейност, но и за защита. Според МОТ, децата са лица под 15-годишна възраст, като се допуска вариране в отделни страни в диапазона 14-16 години,

които трябва да бъдат защитени от всякаква форма на експлоатативен труд. За 15-18 годишните, МОТ счита, че са младежи, на които може да бъде разрешен труд при определени условия, но все пак с ограничена експлоатация към опасности. С такава класификация се очаква да се подобряват аналитичните достижения, формирането на политики за социално и икономическо развитие, както и защитата на правата на детето.

И в допълнение на Гери Мейол, Герисън Лансдаун рефлектира върху начина, по който децата като активни икономически агенти, чрез своите възможности и права, определят или формират икономически политики и програми (Lansdown, G., 2011). Така може да се обобщи, че понятието „деца“ в икономиката е динамично и многопластово – от традиционното възприемане като обекти на инвестиция и разходи, до съвременните възгледи за действени участници и влиятелно присъствие.

Теоретичният обзор може да бъде продължен и с теорията на човешкия капитал и инвестициите в бъдещето, с разсъждения върху икономическата възвръщаемост от инвестиции в образованието и социалното развитие, и прочее. Всичко това, безспорно, е принос на науката в анализа, разсъжденията и възприемането на децата в икономически контекст. Но и видно от представените до тук източници, е на лице недостатъчно застъпване на разработки по темата, в които децата са създатели на икономически инициативи; в които са предприемачи; в които управляват стопански проекти. Част от причините за това основателно могат да бъдат търсени в ограничената отговорност, която ненастъпилото пълнолетие предопределя. Или в липсата на житейски, професионален или предприемачески опит. Но в един метафизичен прочит, не толкова философски, колкото прагматичен, потенциалите на младото население не следва да бъдат пренебрегвани. Паралелните реалности на XXI век, базирани на дигиталност и физически свят; динамичното развитие на поколенията и все по-честото утвърждаване на успехи от иновации налага различна аналитика над присъствието на децата в икономическото пространство.

МЛАДИТЕ ХОРА И ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВОТО В ПОЗИТИВИ

Младежкото предприемачество най-често е определяно от изследователите като процес, при който младите хора създават и развиват нови бизнес идеи, на база липса на личен опит и в оскъдност на специфични знания (Кънева, О., 2024). В комбинация и с ограничената отговорност, която законодателят е определил за всички, ненавършили 18 години, става ясно, че не може да има равен старт между „конвенционален“ предприемач (пълнолетен, професионално грамотен, опитен, с достъп до ресурси) и младеж-предприемач. Същевременно, детето на XXI век предизвиква знанията, опита и компетенциите на професионалистите от XX век със самочувствие и не-достатъчно опознато поведение, характерно с различни поколенчески проявления, прагматичност, находчивост и бързина на реакциите. Този поколенчески феномен отправя предизвикателства не само към педагогическия свят (заради ученическата възраст най-вече), но и към всички останали контактни точки на младите хора в реалността, в т.ч. работодатели, кредитори, търговци и други. В този ред на мисли, потенциалът на предприемачеството на младите хора следва да бъде осмислен. Принципно, той би могъл да бъде оценен като дигитално адекватен и най-вече иновативен. В много случаи това е достатъчно, за да бъде значим.

Въпреки структурните неравенства в стартовите условия, младите предприемачи притежават конкурентни предимства, които не бива да бъдат подценявани. В материала на ОИСР „Подкрепа за младежкото предприемачество: политически насоки за практики“ се предлагат анализи и препоръки за правилствата за насърчаване на младежкото предприемачество, като се подчертава значението на персонализираната подкрепа, специалните механизми за координация и включването на обучението по предприемачество в училищната система. Но също така се показва, че младежите са значително по-отворени към нови технологии, готови да поемат рискове в непознати пазарни ниши и по-склонни да експериментират с нетрадиционни бизнес модели (OECD, 2020). Алекс Маритц и Дже-

ром Донован допълват, че младежката дигитална грамотност и умения за бързо усвояване на нови инструменти ги правят особено адаптивни в динамична бизнес среда, доминирана от дигиталната икономика (Maritz, A. & Donovan, J., 2015).

Не без значение е и обстоятелството, че младите предприемачи разсъждават върху своите бизнес инициативи с фокус върху постигане на социално или екологично въздействие. Елементът на социалната отговорност е една от отличителните черти на всеки от докладите в изданията на научните конференции „Предприемачеството през погледа на младите хора – възможности и мечти“. За традиционния бизнес, обикновено програмите за социална отговорност са допълнително развити, а не изначално интегрирани в компаниите. Така младежкото предприемачество катализира възможностите за постигане на целите за устойчиво развитие на ООН, особено в контекста на иновации, които решават реални обществени проблеми.

Целите за устойчиво развитие през погледа на младите хора (и не само) са изразени в трите взаимносвързани измерения на икономическото, социално и екологично развитие. Прегледът на 76 доклада на участниците в конференциите за ученици „Предприемачеството през погледа на младите хора – възможности и мечти“ в периода 2023 – 2025 показват недвусмислено, че споменатите три елемента са възприемани от младежите като задължителни при планирането и развитието на бизнес-идея. Нещо повече, добавената стойност е водещ мотив и стратегическа цел във всяка от презентациите, като тя се търси едновременно и в икономическия, и в социалния, и в екологичния интегрален елемент на бизнес идеята. Успехът за младия предприемач не се измерва единствено с икономически показатели, а най-вече с положителното въздействие, което идеята има върху обществото и средата, непосредствено около предприемача. Видно тази ангажираност отличава младия предприемач като отговорен и визионерски лидер, който търси устойчиви решения, съчетаващи лични мечти с обществена полза.

Първото издание на научната конференция за ученици „Предприемачеството през погледа на младите хора – възможности и мечти“ доказва, че когато те получат гласност и сцена за изява, могат да предизвикват възрастните да подредят приоритетите си по нов, по-успешен и нестандартен за конвенционалните подходи начин. Това е силно послание за значимостта на младите хора като активни участници в икономическите и политическите процеси; осветлява способността им да предлагат решения, да провокират диалог и да вдъхновяват промяна. Второто издание доказва, че младите предприемачи не само мечтаят, но и действат устойчиво, като поставят социалната си ангажираност в сърцето на своите проекти. Това се случва по освободен от териториални граници начин, като чрез активното участие в дигитална среда и международни мрежи, търсенето на партньорства, клиенти и ресурси извън националните граници реално преобразява мисленето на предприемача от локално в глобално. Третото издание осветлява проявата у младежите на съзнателен избор да изграждат нещо повече от бизнес – те създават проекти, които допринасят за благосъстоянието на общността и околната среда, показвайки неочаквана зрялост и устойчивост към динамиката на съвременното, докато движат бизнеса като възможност за личностно израстване и професионално изграждане, а не само като средство за печалба.

В обобщение, позитивният аспект на младите хора и предприемачеството отличава високата дигитална компетентност, иновационния и креативен потенциал, гъвкавостта и адаптивността, социалната отговорност и ангажираност, високата мотивация за самоусъвършенстване и глобалното мислене.

МЛАДИТЕ ХОРА И ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВОТО ИЗВЪН ПОЗИТИВИТЕ

Младежкото предприемачество е източник на иновации и социална енергия, отговорност и ангажираност, и не само. Но извън позитивите, могат да бъдат анализирани и разкрити редица предизвикателства.

Според МОТ, липсата на достъп до капитал, ограничените възможности за менторство и недостига на предприемаческо образование са сред основните бариери пред младите хора (ILO, 2015). Според изследванията на Световната банка, младите предприемачи често разчитат на неформални мрежи от връстници и семейство, което ограничава обхвата и устойчивостта на бизнес начинанията им (World Bank, 2022). Наред с това, правната рамка в повечето европейски страни, в т.ч. и в България, не е приспособена към нуждите на непълнолетни и млади пълнолетни предприемачи. Според доклад на Европейската комисия, липсата на законодателни механизми, които да улесняват стартирането на бизнес от лица под 18 години, води до забавяне или дори до изоставяне на иновативни идеи (European Commission, 2021). И според Програмата за развитие на ООН, социално-икономическите неравенства също влияят пряко върху достъпа на младите до ресурси и образование, като задълбочават разликите между отделни региони и социални групи (UNDP, 2020).

Често подценявано е и обстоятелството, че предприемачеството води със себе си психологически натиск и риск от прегаряне. Според Андерс Лъндстрьом и Лойс Стивънсън, младите предприемачи често съчетават бизнес с обучение и социално израстване, което може да създаде хронична умора, липса на баланс между личен и професионален живот (Lundström, A. & Stevenson, L., 2005), дори разочарования. За това е важно да се отличи липсата на инвестирани ресурси в подкрепящи екосистеми, включващи достъпно финансиране, менторски програми, правни облекчения и интегриране на предприемачеството в образователните програми.

За да се разгърне пълният потенциал на младежкото предприемачество, е неминуемо интегрирането на системна подкрепа – не само образователни програми, но и микрофинансиране, инкубатори и дори достъп до международни пазари. Всичко това, макар и с актуален глобален дух, следва да бъде локално позиционирано така, че контактът между младите предпри-

емачи и подкрепящата инфраструктура да създава адекватни възможности за ефективно взаимодействие в реално време. Според Global entrepreneurship monitor, наличието на целенасочена подкрепа гарантира, че младежите не само могат да създават устойчиви бизнеси, но и да генерират висока социална добавена стойност (Monitor, G. E., 2016). Това ще осигури пълноценно участие на младите хора в икономическия живот.

РАЗМИСЛИ И ЗАКЛЮЧЕНИЯ

Прави впечатление, че научните проучвания за младежкото предприемачество през XX век са недостатъчно напоителни, за да се изведат ясни и устойчиви основи на научна и практическа дейност в подкрепа на децата в икономиката, от гледна точка на тяхната активна творческа роля като инициатори на бизнес. Фактът, че младите хора се отличават с по-висока социална чувствителност спрямо предходните поколения бива отразен в литературата едва през XXI век. Въпросите за справедливост, равенство и опазване на околната среда стават основен двигател на младежкото предприемачество, с което поставят младото поколение в ролята на коректив на пазарната динамика.

Борбата с икономическите неравенства може да бъде определена като сравнително съвременна доктрина, но все пак тя бива развивана повече от век в научните среди. И въпреки това, участието на младите хора не е получило необходимото внимание през годините назад, поради което анализите днес могат да бъдат провеждани с ограничени времеви периоди и основно са концентрирани върху поведението на най-новите, милениумни поколения. Обаче, тенденциите са ясно отличаващи се със социална ангажираност, участие в граждански инициативи и стартиране на социални предприятия, като се показва, че младите предприемачи създават бизнес модели, насочени към групи в неравностойно положение, като по този начин комбинират икономическа и социална стойност. В комбинация с приоритетното им дигитално присъствие, младите

хора владеят и глобалните мрежи, чрез които имат възможност да намаляват бариерите, които поддържат голям обем от социално-икономическите разлики днес.

В политико-икономически аспект, интегрирането на ценностите от младото поколение в национални и международни стратегии неминуемо изисква сериозни усилия по формиране на целенасочена икономическа (и не само) политика, която включва образователни програми, развиване на умения за социално предприемачество, насърчаване на публично-частни партньорства за подкрепа на млади иноватори, но не на последно място и включване на младежки представители в процеса на разработване на политики – както на местно, така и на национално и международно ниво. За последното, неминуемо са необходими усилия по ускоряване на диалога между поколенията и придобиване на компетенции от страна на всеки участник в разбирането на спецификите на всяка от генерациите, в т.ч. промяна на стилистиката по формиране и изразяване на политики и стратегически планове. В резултат, може да се очаква, че устойчивото развитие и социалната справедливост няма да имат толкова пожелателен характер, колкото ще бъдат структурно заложили приоритети, подкрепени и изпълнявани от новото поколение икономически агенти и лидери.

Интегрирането на детската перспектива в икономическите политики може да бъде оценено по-скоро като предизвикателство, отколкото като възможност, въпреки мощните усилия на международните и някои национални организации по темата. С приемането на Конвенцията за правата на детето на ООН през 1989 г., която се превръща в безпрецедентен международен акт със своето подписване от всички страни и ратифициране от всички без две към настоящия момент, темата за участието на децата в процесите на взимане на решения е повдигната на нов подиум. По този начин се поставя началото на усилия за признаване активното право на детето да участва пълноценно в живота на планетата, да бъде уважавано с личностните си качества и те да допринасят за общественото

развитие. И въпреки това, институционалната инерция, поколенческите различия и липсата на координация между секторите демонстрира продължаващ риск от символично участие, което не води до реална промяна десетилетия по-късно. Все още включването на детската перспектива в икономическите политики представлява иновативен подход. Макар той да има своя потенциал да поставя фокус върху дългосрочните инвестиции в човешкия капитал, да отчита нуждите и възприятията на бъдещите поколения и да допринася за по-високата социална кохезия и по-устойчивата икономическа среда.

Със своя потенциал да трансформира социално-икономическата инфраструктура на местно, национално и наднационално ниво, интегрирането на детската и младежката перспектива може реално да доведе до намаляване на бедността, повишаване на заетостта и производителността, не само чрез по-добре подготвен, а чрез по-адекватно мотивиран човешки капитал. Така постигнатият ефект върху националната и глобалната икономика може да бъде определен не само като дългосрочен, а и като устойчив. И, в противоположност, пренебрегването на подобен път може да доведе до трайни икономически загуби и социално напрежение.

В унисон с всичко казано до тук, освен с опит за обзор на научните проучвания, изследователската дейност следва да се занимава и с възможностите да надгради и ускори препоръките си, като държи ръка на пулса на деня, отчитайки динамиката на съвременното и изпреварващото развитие на новите поколения. Така усилията следва да постигнат импресионизъм в прагматичността на конвенционалния икономически подход и да го свържат с реалностите от разбиранията в младежкия прочит на предприемачеството, като по този начин постигнат икономически реализъм.

Източници:

1. Becker, G. S. (1918). Human capital: a theoretical and empirical analysis, with special reference to education. Chicago: University of Chicago Press.
2. Cigno, A. (1991). Child Labor and the Family. *Journal of Population Economics*, 4(3), 213-226.
3. European Commission. (2021). Entrepreneurship Competence Framework (EntreComp) – Policy and Practice. Brussels: Publications Office of the European Union
4. Heckman, J. J. (2006). Skill formation and the economics of investing in disadvantaged children. *Science*, 312(5782), 1900-1902.
5. ILO. (2015). Youth and Entrepreneurship: Unlocking the Potential of Africa's Young Entrepreneurs.
6. International Labour Organization (ILO). (2017). Global Estimates of Child Labour
7. James, A., & James, A. L. (2008). Key Concepts in Childhood Studies. SAGE Publications.
8. James, A., & Prout, A. (2003). Constructing and reconstructing childhood: Contemporary issues in the sociological study of childhood. Routledge.
9. Lansdown, G. (2011). Every child's right to be heard: a resource guide on the UN committee on the rights of the child general comment no. 12. London: Save the Children/United Nations Children's Fund.
10. Livingstone, S. (2009). Children and the Internet. Polity.
11. Lundström, A., & Stevenson, L. (2005). Entrepreneurship Policy: Theory and Practice. New York: Springer
12. Maritz, A., & Donovan, J. (2015). Entrepreneurship and innovation: Setting an agenda for greater discipline contextualisation. *Education+ Training*, 57(1), 74-87.
13. Mayall, B. (2002). Towards a sociology for childhood: thinking from children's lives. (No Title).
14. McNeal, J. U. (1999). The kids market: Myths and realities. Paramount Market Publishing.
15. Monitor, G. E. (2016). Global entrepreneurship monitor. Empreendedorismo no Brasil (Relatório Nacional). Curitiba: Instituto Brasileiro de Qualidade e Produtividade, Paraná.
16. OECD. (2020). Youth Entrepreneurship Support: Policy Guidance for Practitioners. OECD Publishing
17. Schultz, T. W. (1973). The value of children: an economic perspective. *Journal of Political Economy*, 81(2, Part 2), S2-S13
18. Summers, L. H. (2013). Economic possibilities for our children. *NBER Reporter*, (4), 1-6.
19. United Nations Development Programme (UNDP). (2020). Human Development Report 2020: The Next Frontier – Human Development and the Anthropocene. New York: UNDP
20. World Bank. (2022). World Development Report: Digital Dividends
21. Кънева, О. (2024). Социална креативност чрез младежко предприемачество. Втора национална научна конференция предприемачеството през погледа на младите хора – възможности и мечти II, 18 - 20.04.2024 г., Сливен, СБОРНИК С ДОКЛАДИ, Издателство Агенция ОЗОН, с. 11-20